

Děčko

NÁŠ ČASOPIS PLNÝ ZAJÍMAVOSTÍ
Září 2024

Domov pro seniory Velké Meziříčí
příspěvková organizace

Zdenky Vorlové 2160
594 01 Velké Meziříčí

Obsah

Narozeniny	3
Výročí a regionální osobnosti září.....	4
Ze života domova	8
Stálá nabídka	9
Co se dělo u nás v domově během srpna	10
Fotogalerie	11
Září	13
Pranostiky	16
Mezinárodní dny září.....	16
Příběh pro potěchu duše.....	18
Ze světa zajímavostí	20
Rozhovor	23
Vtipy	25
Z kuchyně	26
Kvíz	30
Křížovka.....	31
Seznam zdrojů	33

Narozeniny září

Františka Krčálová

Věra Domkářová

Ludmila Šípková

Bohuslav Kasal

Hana Bulová

Jaromír Simajchl

Jindřiška Zelená

*Na drátech už vlaštovek staví se řad,
v stodolách obilím pyšní se mlat.
Poslední otepi mizí z polí,
nejen hlava sedláka z úpalu bolí.
Svatá Anička již rána chladí,
zatím však studený rozbřesk nevadí.
Léto nám prohřálo srdce i kosti,
na zahrádce ve stínu a dobré společnosti.*

Blahopřejeme oslavencům !!

Výročí a regionální osobnosti září

80. výročí úmrtí

Jiří HŮLKA – voják, partyzán

Narození: 2. 10. 1920 Náměšť nad Oslavou

Úmrtí: 16. 9. 1944 Trebljanka (Slovensko)

Studoval na lékařské fakultě Karlovy Univerzity, studium však bylo přerušeno uzavřením českých vysokých škol v roce 1939. Otec Adolf Hůlka, plukovník československé armády, byl za okupace členem odbojové organizace Obrana národa, byl zatčen a popraven. Od roku 1942 byl Jiří Hůlka poslán na nucené práce ve Wiener Neudorfu, kde spolupracoval s odbojovou organizací. Od 14. ledna 1943 byl instruktorem pro české dělníky v továrně na letecké motory ve Stuttgartu. Po náletu byla továrna přesunuta zpět do Wiener Neudorfu, po amerických náletech do Dubnice nad Váhom. Spolupracoval zde s partyzánským hnutím, kam utíkalo mnoho Čechů a Francouzů nuceně nasazených. Po vypuknutí SNP sloužil u dělostřelecké baterie. U města Nováky padl do zajetí a byl předán gestapu. Byl zastřelen s dalšími v údolí Trebljanka. In memoriam byl jmenován poručíkem československé armády. In memoriam mu byl udělen Karlovou univerzitou titul všeobecného lékaře.

130. výročí narození

Josef PITTERMANN – malíř

Narození: 26. 9. 1864 Vítkovice (Jilemnice)

Úmrtí: 3. 11. 1918 Hartvíkovice (Třebíč)

Studoval na gymnáziu v Jičíně a na Akademii výtvarných umění u prof. Hynaise a Preislera. Zaměřil se na figurální kresbu a krajinářství. V roce 1918, kdy ukončoval studia na Akademii, působil jako pedagog v Hartvíkovicích. Za své působení zde vytvořil mnoho portrétů a obrazů krajin, věnoval se technikám akvarelu a oleje. Mezi jeho přátele patřil tamější učitel Václav Lamberk, bratr Františka Lamberka, popraveného 16. 6. 1942 nacisty na Kounicových kolejích v Brně. Sblížila je láska k hudbě, Pittermann byl dobrý houslista. V

roce 1918 však náhle onemocněl v době epidemie španělskou chřipkou a zároveň zápalem plic a těmto nemocem podlehl. Byl pochován v Hartvíkovicích. V roce 1962 se v Hartvíkovicích konala výstava jeho obrazů.

60. výročí úmrtí

Imrich PLEKANEC – malíř

Narození: 7. 11. 1908 Valašská Belá (Prievidza, Slovensko)

Úmrtí: 23. 9. 1964 Varnsdorf (Děčín)

Z Valašské Belé u Prievidzy, kde se narodil, se s rodiči odstěhoval do Jugoslávie. Studoval na střední průmyslové škole v Osijeku v letech 1924-1928. Malířství studoval v Praze u prof. Preise a Nejedlého a na ukrajinské akademii u prof. Kulce a Lisovského. Z Prahy odešel do Jemnice, od roku 1940 žil 7 let v Třebíči, za svůj pobyt zde vytvořil řadu významných děl. V letech 1974 a 1978 byly v Třebíči uspořádány výstavy jeho děl.

460. výročí narození

Karel ze ŽEROTÍNA – hejtman, politik

Narození: 16. 9. 1564 Brandýs nad Orlicí

Úmrtí: 9.10. 1636 Přerov

Moravský politik. Narodil se v zámku v Brandýs nad Orlicí blízko starého brandýského hradu. Otcem byl Jan starší ze Žerotína z linie novojicko - brandýsské, matka Marie, rozená Černoorská z Boskovic. Karel starší (označení „starší“ začal ke svému jménu z praktických důvodů psát kolem r. 1600) byl nejstarším synem. Jan z Žerotína, otec Karla staršího, byl od roku 1572 majitelem Kralic a spojil je s panstvím náměšťským. Do kralické tvrze, byla koncem 16. století přestěhována tajná tiskárna Jednoty bratrské. Tiskárně hrozilo prozrazení a bylo ohroženo vydání nového překladu biblického Starého zákona z hebrejštiny a řečtiny, které se v té době

připravovalo. Karel starší navštěvoval bratrskou školu v Ivančicích, na které od roku 1575 působil Estom Rudinger. Zde se vzdělával v bohosloví, filozofii a klasických jazycích. Prvním domácím učitelem Karla staršího byl Slezan Vavřinec Cirkler. Pod jeho vedením studoval čtyři roky v Brně a v Ivančicích, později studoval i v zahraničí, ve Strasburku na městské akademii. Od roku 1580 studoval Basileji, později v Ženevě teologii a práva u profesora Grynera. Nějakou dobu žil ve Francii, v Anglii a v Nizozemí. V Heidelbergu opět studoval. V letech 1587 se vrátil do vlasti. Otec Karla staršího zemřel roku 1583, Karlovi a jeho bratru Janu Divišovi zanechal značné jmění. Karel tak získal část Brandýsa nad Orlicí, panství lomnické a panství rosické. Dlouhou dobu obýval Karel hrad v Rosicích, o jehož dostavení dokončil (stavbu započal jeho otec). Jeho první ženou, jejíž výběr přenechal jednotě bratrské, byla Barbora z Krajku, dcera Arnošta Krajíře (jednoho z představitelů stavovského odboje r. 1547 proti Ferdinandovi I.), která byla jako sirotek v poručnictví Petra Voka z Rožmberka. Sňatkem měla být zaručena ochrana bratrského centra na Kramelí v Mladé Boleslavi, ale úsilí bylo nakonec zmařeno koupí panství Jiřím Popelem z Lobkovic za pomoci jeho milenky, vdovy po Barbořinu bratru Adamovi Marty z Veselice. V červnu 1590 se jim narodila první dcera Bohunka. Barbora Krajířová v roce 1590 vážně onemocněla a červenci 1591 zemřela. Karel starší se znovu zasnoubil v roce 1595 se šestnáctiletou Eliškou Krajířovou z Krajku. Svatba se konala na zámku v Rosicích 5. února 1596. V roce 1597 se narodila dcera Alena, v říjnu 1599 syn Bedřich. Po druhém porodu však Eliška onemocněla, ze své nemoci se již nezotavila a v roce 1600 zemřela. Její syn zemřel několik týdnů poté. Další manželkou Karla staršího se měla stát Kateřina Anna z Valdštejna. Byla sirotkem po Vilémovi z Valdštejna a Markétě Smiřické. Sňatku bylo bratrskými duchovními požehnáno 24. srpna 1604. Svatba měla politický podtext. Manželka byla vznešenějšího a významnějšího rodu, i když z chudé větve. V roce 1604 však začala Kateřina Anna churavět. Zemřela po dlouhé nemoci 7. srpna 1605. Karel starší byl horlivým členem Jednoty

Bratrské. Stal se vůdčí osobností moravských „kalvínů“ a stavovské politiky. Byl protivníkem olomouckého biskupa a kardinála Františka Dietrichštejna, syna hofmistra Rudolfa II. Adama z Dietrichštejna. František Dietrichštejn byl představitelem španělské katolické strany na Moravě, která se snažila o katolickou restauraci a o postupné vytlačování evangelistů ze státních úřadů, královského dvora a zemských vlád. Na přelomu 16. a 17. století vedl společně se svým bratrem Zikmundem proti Karlu staršímu politický proces, kterým ho chtěl odstranit ze zemského úřadu. Karel starší byl zbaven soudcovského místa a mimo jiné poručnické správy majetku pánů z Lipé, k němuž patřili Ivančice. V letech 1608 - 1614 byl Karel starší zemským hejtmanem na Moravě. V té době se stupňovala krize mezi katolickou a evangelickou stranou, která vyvrcholila stavovským povstáním. Karel starší ještě v roce 1614 z důvodů nekončících neshod rezignoval a stavovského povstání se tak přímo neúčastnil. Byl obhájce politiky kompromisu mezi císařem a stavy a vyznavačem náboženské snášenlivosti. 22. června 1614 se počtvrté oženil s Kateřinou z Valdštejna, vdovou po Smilu Osovském z Doubravice, majitelkou třebíčského panství a dcerou předního českého šlechtice Jana z Valdštejna. Kateřina však nadále zůstala jedinou majitelkou třebíčského panství. Pod Žerotínovou ochranou udržela se v Třebíči ještě dlouho po Bílé hoře bohoslužba bratrská a evangelická až do začátku r. 1629, kdy byl vydán další císařský reformační reskript o vypovězení bratrských a evangelických kazatelů a namířený proti obyvatelstvu téhož nábož. vyznání (1. vyšel roku 1622, 2. roku 1625). V roce 1628 15. května podstoupila Kateřina třebíčské panství svému bratru Adamovi z Valdštejna a manželé odešli do exilu. Zachovala se česká, latinská, německá, francouzská a italská korespondence, která byla sebrána v publikaci „Z korespondence“ (Odeon, 1982, Praha).

Ze života domova

Během srpna se přistěhovaly:

Marie Brymová z Březského

Ludmila Hladíková z Velkého Meziříčí

Během srpna odešly z našich řad:

Marie Poullová † 12. srpna 2024

Věra Karásková † 13. srpna 2024

Marie Kubizňáková † 30. srpna 2024

Stálá nabídka

PROSTORY K VOLNOČASOVÉMU VYUŽITÍ

- terapeutická zahrádka
- park (duben - říjen)
- atrium
- terasy
- kaple
- knihovna
- keramická dílna
- jídelna
- spol. místnosti 1A, 2B, 3B
- dětský koutek

TÝDENNÍ HARMONOGRAM

- každý všední den: ranní hlášení
- pondělí: pedikúra
- úterý: individuální canisterapie, holení
- pátek: modlitba a mše svatá od 9:30
- *kadeřnice, cvičení, keramické tvoření, procházky a manuální činnosti probíhají po domluvě s aktivizačními pracovníci*

PROVOZ KNIHOVNY: knihovnu lze navštívit kdykoli po domluvě s personálem

PŘÍSTUPNOST KAPLE: kaple je přístupná každý pátek při dopolední bohoslužbě; individuální návštěva je možná po domluvě s personálem

NÁKUPY: zajišťují aktivizační pracovníci příslušných pater

SCHRÁNKY DŮVĚRY: V domově jsou umístěny 4 schránky, kam je možné umístit vzkazy, stížnosti, připomínky či podněty k poskytování služeb v domově. S napsáním vzkazu může pomoci personál, rodina nebo dobrovolník.

Schránky důvěry v domově naleznete:

- 1. se nachází v přízemí – u vstupu do terapeutické zahrádky
- 2. je umístěna v 2. patře – u schodiště při vcházení na chodbu 2B
- 3. je ve 2. poschodí – u schodiště na brance s fototapetou plotu
- 4. schránka je přenosná a pravidelně se přenáší po pokojích

Co se dělo u nás v domově během srpna

První srpnový den ve čtvrtek jsme cestovali po mapě České republiky, tkali koberce, a ještě pletli dožínkový věnec, který se jako dar předal v den D hlavní hospodářce. Odpoledne na zahrádce proběhl kognitivní trénink s dobrovolnicí Cendelínovou.

Byl tu další krásný slunečný týden, kdy v pondělí 5. srpna jsme na Pomněnce vytvářeli dekorace z květin k hlavnímu vchodu. Zároveň místní sportovci zašli do parku za domovem cvičit.

V úterý 6. srpna počalo háčkování kabelek a na terásce se rozsazovaly jahody.

Tři měsíce, to je doba od vzniku nové kapely z nedalekých Lhotek - Sayrayt. Jsou to čtyři mladí nadaní chlapíci s parádním hudebním vkusem a obrovským elánem. Díky jejich playlistu jsme mohli ve středu 7. srpna společně zavzpomínat, jak jsme v mládí až do rána oprašovali parkety při vesnických tancovačkách. Teď nás sice zlobí nožky, ale poctivé muziky nebude nikdy dost. Úžasně zahraná Břeclavská kasárna, Slepíčka kropenatá i Hospůdka malá. Na Pankráci, Co jste hasiči a Včera jsem byl u muziky neměly chybu!

V závěru první poloviny měsíce jsme zpracovávali bylinky, stále tkali koberce a v úterý 13. srpna jsme dopoledne trávili v místní hospůdce na malém osvěžení.

Rok se s rokem sešel a v pátek 16. srpna se konala domovní „poutní“ Mše svatá k Nanebevzetí Panny Marie. Hudební doprovod přijal pan Ladislav Prudík a jeho muzikanti. Tento slavný den s námi prožili i sousedé z pečovatelského domu.

Koncem srpna se víc a víc blížily dožínky, termín letos padl na úterý 20. srpna. Děkujeme naší hospodářce za převzetí a přijetí dožínkového věnce a také kapele DH Veseláci & PressBand za nádherný hudební doprovod při průvodu domovem!!

Ke konci měsíce jsme ještě stihli vyloupat kabelu vlašských ořechů, úklid společenské místnosti po malířích a nechyběl ani odpočinek nebo slunění se na zahrádce v příhodném počasí s šálkem kávy.

Fotogalerie

Září

Dožínky kdysi a teď

Jak naši předkové slavili dožínky? Dožínky, obžínky, dovazná, dožatá, je slavnostní ukončení žní a poděkování za úrodu. Lidé je na českém a moravském venkově slavili od nepaměti. Úspěšné ukončení žní pro ně bylo velmi významné!!

Žně bývaly zásadní událostí roku v oblastech, kde pěstování obilí představovalo hlavní zdroj obživy. Když bylo všechno obilí sklizeno a uloženo, slavilo se. Odměnou a poděkováním za měsíce náročné dřiny na polích byly dožínky, oslava ukončení sklizně spojená s radovánkami, při nichž se veselila čeleď na účet hospodáře. Slavnost začínala odvezením posledního snopu z pole.

Dožínky tradice a zvyky

Všichni se radovali, že je obilí pod střechou, živobytí přinejmenším na příští zimu je zajištěné a namáhavá práce na polích je konečně za nimi. Dožínky patřily k důležitým svátkům už v pohanských dobách, kdy na nich nesměly chybět věštby, které předpovídaly, jak bohatá bude úroda příští rok. V předkřesťanských časech byl svátek sklizně příležitostí k nezřízenému obžerství a opilství. Dožínky, jako oslava konce těžké práce na poli, bývaly kdysi záležitostí jedné rodiny, jednoho statku, jedné usedlosti, později jednoho panství.

Až ve druhé polovině 19. století se u nás začaly slavit obecní dožínky, které se postupně staly lidovou zábavou pro všechny, organizovali je ochotníci pod záštitou různých spolků a stran, a dokonce existovaly i přesné scénáře dožínek. S příchodem kombajnů a dalších velkých zemědělských strojů se dožínky oslavují už jen v přeneseném významu.

Dožínkový věnec

Příprava začínala zhruba už týden před dožínkami, kdy začínala děvčata plést věnec z klasů. Používala na něj všechny druhy

pěstovaného obilí a velmi často do něj zaplétala luční kvítí, především červené vlčí máky, modré chrpy, jeřabiny a makovice, někde se přidávaly stuhy, slaměné ozdoby, ale i chléb a koláčky. Základním typem bylo tzv. dožínkové slunce – klasy se pletly paprskovitě od středu, až se vytvořil hustý kruh. Ve středu byl zpevněn ještě malým věnečkem z obilí.

Magie dožínkového věnce

Dožínkový věnec, předávaný chasou hospodáři, měl zvláštní magickou moc, byl symbolem slunce, hojnosti a plodnosti. Lidé věřili, že je zárukou bohaté úrody v příštím roce, proto se uchovával v domě až do jarního setí a zrno z něj se přidávalo do osiva jako požehnání úrody. Čím větší věnec byl, tím více zrna v něm a tím lepší měla být příští úroda.

Dožínkový věnec a Vánoce

Dožínkový věnec hrál velmi důležitou roli také na Vánoce, kdy se zrna z něj přidávala do mouky na vánoční pečivo, sypala se slepicím, aby hodně nesly, a kravám a kozám, aby dobře dojily. Někde byl věnec nezbytnou ozdobou štedrovečerního stolu, aby se v domě držela hojnost a plodnost.

Poslední snop obilí úrody

Důležitou roli při dožínkách měl také poslední snop z úrody. Bývalo zvykem, že na poslední den žní se nechávalo na poli jen tolik obilí, aby se vešlo na jeden žebříňák. Děvečky svázaly z posledního obilí snop klasy nahoru, kterému se říkalo baba, dědek, žebrák či stará, ozdobily ho polním kvítím, někde na něj navlékly ženské či mužské oblečení a naložily na poslední žňový žebříňák, vůz vyšňořený barevnými fábory, květinami a kyticemi obilí.

Dožínkový průvod

Potom se dívky i s mládenci vydali v průvodu zvesela a s písničkou na rtech do vsi k hospodáři. Někde nesli mládenci kosy, dívky srpy, jinde šly v průvodu živé snopy, tedy chasa, která si na sebe od hlavy po paty navěsila klasy obilí a květy. Mnohde se už ráno na poli začalo popíjet a průvod doprovázela muzika.

Magie posledního snopu obilí

Poslední sklizený snop měl ve stodole své čestné místo, lidé ho pokládali za ducha obilí a záruku bohaté příští úrody. Mlátili ho jako úplně poslední, popřípadě si ho nechali až do příštích dožíněk. Někde se kolem něho nebo s ním tančilo, aby byla napřesrok dobrá úroda.

Dožínkové přání

Veselý dožínkový průvod se zastavil až před vraty hospodářství, aby vybrané nejhezčí a nejvýřečnější děvče a nejpracovitější mládenec předali hospodáři s hospodyní dožínkový věnec a přání. Nejprve zvolali: Panímámo zlatá, otvírejte vrata, neseme vám věnec ze samého zlata. Když vyšli, převzali věnec a vyslechli dožínkovou zprávu, že všichni, kdo se žní zúčastnili, pracovali ze všech sil, že je obilí pod střechou a že teď mají právo na odměnu a odpočinek při písničce a tanci.

Dožínková hostina

Statkář se nesměl nechat zahanbit a čeled' ocenil finančním darem a štědrou hostinou. Předáním dožínkového věnce definitivně skončily žně a mohlo se začít slavit. Stoly bývaly plné vdolků, buchet a koláčů, peklo se maso a chybět samozřejmě nemohlo dožínkové pivo a kořalka. Vařil se také silný hovězí vývar, který ráno po oslavách probouzel k životu noční zábavou unavené chasníky a děvečky.

Pranostiky

Když prší na svatého Prokopa, promokne každá kopa.

Svatá Markyta hodila srp do žita.

V srpnu když půlnoční vítr věje, bez deště slunéčko hřeje.

Po teplém září zle se říjen tváří.

Na podzim lžíce deště a konev bláta.

Na Štěpána krále je léta namále.

Na panny Marie narození vlaštovek shromáždění.

Po svatém Matouši, dej čepici na uši.

Přijde Václav - kamna připrav.

Svatý Václav víno chrání, po něm bude vinobraní.

Je-li bouřka na Václava dlouho teplo zvěstovává.

Na svatého Václava bývá bláta záplava.

Nejsou-li pryč před Michalem ptáci, tak po něm tuhá zima neburácí.

Noc-li chladná před Michalem, tuhá zima přijde cvalem.

Na svatého Jeronýma stěhuje se k nám už zima.

Mezinárodní dny září

1. 9. - Den gyrosu

2. 9. - Den krupicové kaše ke snídani, Světový den kokosu

4. 9. - Den makadamových ořechů, Den dej si dezert

5. 9. - Mezinárodní den charity, Den sýrové pizzy

7. 9. - Den otevřených dveří památek v ČR, Mezinárodní den slaniny, Světový den salámu, Den milovníků piva

8. 9. - Mezinárodní den gramotnosti

9. 9. - Evropský den recyklace baterií, Den řízků, Den milovníků jídla

10. 9. - Den jídla u televize

11. 9. - Den housek

12. 9. - Den čokokoktejlu

13. 9. - Mezinárodní den čokolády, Den arašídů

14. 9. - Evropský den židovské kultury, Den obložených housek

15. 9. - Mezinárodní den demokracie, Den toustu se sýrem, Den pepermintového likéru

16. 9. - Den církevního školství, Mezinárodní den ochrany ozónové vrstvy, Začíná Evropský týden mobility

18. 9. - Den cheeseburgerů

19. 9. - Den, kdy mluvíme jako piráti

20. 9. - Den malování mandal

21. 9. - Mezinárodní den Alzheimerovy choroby, Mezinárodní den míru, Den pekanových sušenek

22. 9. - Mezinárodní den antikoncepce, Evropský den bez aut, Den bílé čokolády

23. 9. - Mezinárodní den neslyšících, Den čokotyčinek

25. 9. - Den humrů

26. 9. - Den lívanců

27. 9. - Světový den turismu, Den čokomléka

28. 9. - Den české státnosti, Světový den boje proti vzteklině

29. 9. - Světový den srdce, Den kávy

30. 9. - Mezinárodní den překladatelů, Den žvýkaček

Příběh pro potěchu duše

Prívěsek s dinosaurem

Říká se, že život tropí hlouposti a někdy i podivné náhody. Je to necelý měsíc, co moje devítiletá dcera navštívila slavnostní otevření dětského koutku v místním ócéčku, kde jí padl do oka přívěsek s dinosaurem. Protože se ale dal získat jedině z automatu, nedopracovala se k němu, a mně tudíž nezbylo nic jiného, než se jí ho pokusit koupit jinde. Ačkoliv si může leckdo myslet, že tenhle příběh se stát nemohl, opak je pravdou. Stal se a dodnes nad ním doma kroutíme hlavou. Vše přitom začalo docela nevinně. V místním OC se nedávno otevíral zábavný koutek pro děti a kolegyně z práce Aneta, která dostala pozvánku, slíbila, že na akci vezme spolu s vlastními dětmi i mou dceru Emu. Souhlasila jsem a netušila, jakou bude mít ona sláva dohru.

Dinosaurus z automatu ne a ne vypadnout...

V dětském koutku se totiž objevil kromě jiné zábavy také herní automat, do něhož se vhodí peníze a na oplátku vypadne nějaká hračka. Zatímco jiné děti si přístroje moc nevšímalý, Ema na něj zůstala zírat jako přikovaná. Do oka jí padl přívěsek s dinosaurem, po kterém zatoužila tak, že s ní musela Aneta alespoň dvě kola absolvovat. Jenže dinosaurus ne a ne vypadnout.

Ač jinak plná dojmů, vrátila se Ema z akce mírně zasmušilá. Hned jsem proto vyzvíдалa, co se stalo. Chvíli nemluvila, ale pak mi na telefonu ukázala snímek onoho krasavce, kterého by tak ráda získala. Protočila jsem oči v sloup a slíbila, že jí nějaké peníze dám, aby mohla v dalších dnech zkusit štěstí znovu.

Jenže automat se již na druhý den těšil takovému zájmu, že hraček v něm bylo poloviční množství. Ema se přesto vydala zkusit štěstí, jenže znovu neuspěla. Podle všeho už přívěsek získal někdo jiný. Rozčilená se vrátila domů a já v tu chvíli začala přemýšlet, zda by ten její dinosaurus nešel prostě a jednoduše někde koupit. Vždyť i ty

automaty musí mít své dodavatele, ne? Bylo jasno, avšak to jsem ještě ani zdaleka netušila, co nás čeká.

Nezabralo ani celodenní běhání po městě...

Hned další den jsem měla z práce volno, takže jsem zajela do města. „*To by v tom byl čert, abych tu klíčenku nesehnala,*“ mumlala jsem si a chodila od hračkářství k hračkářství, od jednoho stánku se suvenýry k druhému, jenže nic. Zatímco ostatní přívěsky jsem během chvíle snažení postupně objevovala, dinosaur nikde, což mě rozčílilo a najednou se mi v hlavě probudil stejný vzdor jako mé dceři. „*Toho dinosaura seženu stůj co stůj,*“ nadávala jsem a postupně prošla celé město, až mě nohy v lodičkách tlačily tak, že jsem domů přišla s pořádnými puchýři. Co by ale člověk neudělal pro milovanou dceru... Ta mezitím našla přes internet tři obchody, které její vysněnou klíčenku sice nabízely, ale bohužel u všech byla položka vyprodaná. Smutně jsme nakonec povzdechly s tím, že momentálně přívěsek nebude, ale brzy se situace určitě změní. Nikdo ovšem netušil kdy. A pak to přišlo! Druhý den dorazil manžel z práce v ruce s oním dinosauřím přívěskem. „*Jak jsi to dokázal? Přepadl jsi herní automat kladivem?*“ vtipkovala jsem a nechápavě kroutila hlavou. Jenže manžel nehnul brvou. „*Ne, šel jsem si ráno koupit svačinu do práce. Vždyť tohle mají u nás ve večerce,*“ sdělil mi a já myslela, že mě trefí šlak.

Ze světa zajímavostí

Vesmír v číslech

Vesmír je nekonečně fascinující prostor, kde je všechno možné. Pojd'me si ho následujícím článkem trošku vyčíslit.

1) 207 MĚSÍCŮ

obíhajících planety, 8 měsíců kolem trpasličích planet a několik stovek měsíců kolem planetek můžeme spočítat v naší sluneční soustavě. Některé jsou větší než třeba samotný Merkur. A právě Merkur a Venuše jsou jediné dvě planety, které měsíce nemají.

2) 24 HODIN

39 minut a 35 sekund trvá marsovský den. Dalo by se předpokládat, že je tu i méně dní v roce než na Zemi. Ale omyl, Mars obíhá kolem Slunce pomaleji než Země. Na Marsu se tak dá napočítat 687 dní v marsovském roce.

3) 400 KILOMETRŮ NAD ZEMÍ

obíhá Mezinárodní vesmírná stanice (ISS, International Space Station). Na délku má 109 metrů a je třetím nejjasnějším objektem na noční obloze. Je největším objektem s lidskou posádkou, který byl kdy vyslán do vesmíru.

4) 177 KILOGRAMŮ

By vážil průměrný člověk s váhou 75 kilogramů na Jupiteru. Je to úplně nejvíce ze všech planet, nejméně by vážil na Plutu – 4,4 kg. Na Merkuru 28 kg, na Venuši 68 kg a na Měsíci by se s 12,4 kg vznášel. Lehčí by se cítil i na Marsu – měl by 28 kg, na Saturnu by ztěžkl na 80 kg. O něco lehčí by byl na Uranu, vážil by 67 kg a na Neptunu by měl 84 kg.

5) 105700 SVĚTELNÝCH LET

je rozměr galaxie Mléčné dráhy. Cesta do středu naší galaxie by moderní kosmické lodi trvala 450 milionů let! Mléčná dráha je druhou největší galaxií v Místní skupině galaxií.

6) 492° CELSIA

na povrchu má planeta Venuše. Dělá to z ní nejžhavější planetu naší slunečné soustavy. Venuše má ve své atmosféře mnoho plynů, což vytváří „skleníkový efekt“, který způsobuje konstantní teplotu. Trvale existující oblaka oxidu siřičitého odrážejí silné sluneční světlo, a proto Venuše také intenzivně září na naší noční obloze.

7) 4,57 MILIARDY LET

má naše sluneční soustava. Vědci odhadují, že asi za pět miliard let se naše Slunce roztáhne a stane se červeným obrem. Přibližně za 7,5 miliardy let jej vlastní rozpínající se povrch pohltní a pohltní také Zemi.

8) 90 % SLUNEČNÍHO SVĚTLA

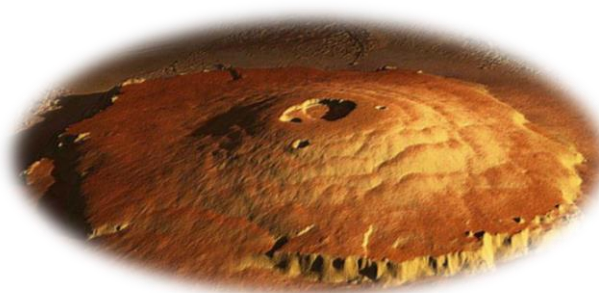
Odráží Enceladus, jeden z menších měsíců Saturnu. Může za to ledový povrch tohoto měsíce. Záření pohlcuje minimálně, a tak tu teploty klesají až na -201° Celsia.

9) ASI 330 TISICKRÁT VÍCE

Než Země váží Slunce. Země se vejde do Slunce asi 1 300 000krát. Slunce je tak obrovské, že obsahuje 99,85 % veškeré hmoty v naší sluneční soustavě.

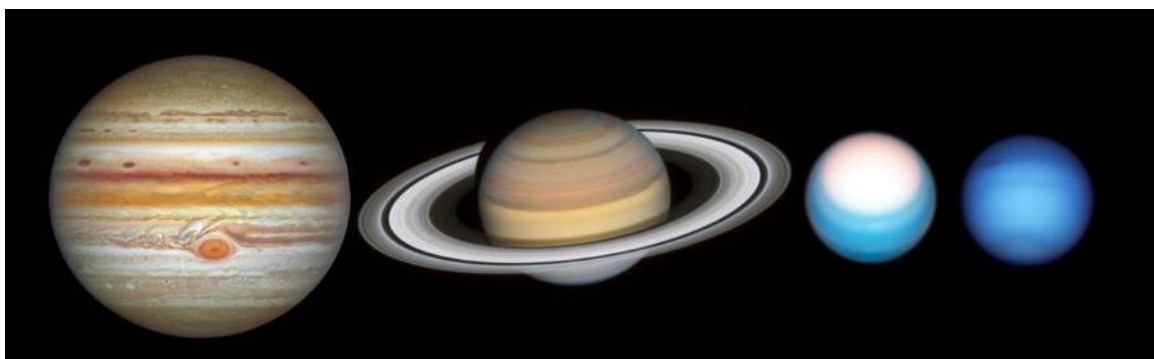
10) 1600 VELKÝCH SOPEK

se nachází na povrchu Venuše. V tomto ohledu tak Venuše mezi planetami boduje. Je tu i 8 km vysoká sopka Maat Mons. A podle všeho jsou už všechny sopky vyhaslé.

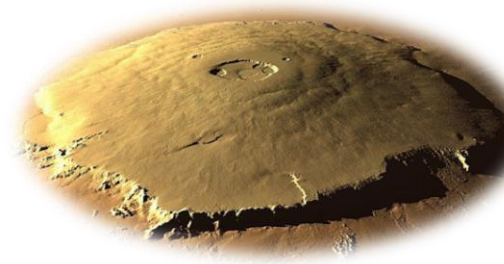
11) 4 PLANETY TVOŘÍ HLAVNĚ PLYN

- jsou to Jupiter, Saturn, Uran a Neptun. Označujeme je jako plynné obry. Tyto velké planety se skládají převážně z plynů jako vodík a helium a mají jen relativně malé kamenné jádro.

12) 25 KILOMETRŮ

měří nejvyšší objevená hora sluneční soustavy Olympus Mons, která se nachází na Marsu, je téměř třikrát vyšší než Mount Everest. Základna o průměru 624 kilometrů je veliká zhruba jako Francie. Je to štítová sopka.

13) 300 000 KILOMETRŮ ZA SEKUNDU

zvládne překonat světlo. K Měsíci letí světlo něco málo přes jednu sekundu, ke Slunci osm minut, k Neptunu čtyři hodiny a k nejbližší hvězdě po Slunci čtyři roky.

Rozhovor

Rádi bychom Vám prostřednictvím Děčka a krátkého rozhovoru představili pracovníky našeho domova, se kterými se denně setkáváte. V dalším rozhovoru se nám představí **naše milá a krásná sestřička:**

Miroslava Večeřová

Mohu Vás poprosit o krátké představení se našim čtenářům?

Zdravím čtenáře Děčka. Jmenuji se Miroslava Večeřová a je mi 60 let. Narodila jsem na zámku tady ve Velkém Meziříčí. Bydlím v domečku v Dobré Vodě. Mám dvě dospělé děti Nikolu - 33 let a Romana - 39 let. Jsem babička šesti krásných vnoučat: Nathalie, Sebastien, Mathias, Melanie, Marcus Roman, Filip Jiří. Studovala jsem Střední zdravotnickou školu ve Žďáře nad Sázavou a stala se všeobecnou sestrou. Dříve jsem pracovala ve starém domově na Hornoměstské, v alergologické ambulanci, u záchranné služby ve Žďáru nad Sázavou, v paliativní stanici v Jihlavě a na ONP v Mostišticích. V domově jsem od 1. července 2024.

Co jste věděla o našem domově, než jste se stala jeho součástí?

Jako Velmezačka jsem průběžně sledovala, co se v něm děje a zbytek od kolegyň a kamarádek.

Co se Vám na práci v domově líbí?

Kolektiv, retro věcičky, obědy. 😊

Co ráda děláte ve volném čase?

Čtu, maluji, fotím, pletu na prstech, jezdím na kole, výlety autem, kino, divadlo, koncerty, festivaly.

Na jaké místo byste se ráda podívala a proč?

Nový Zéland, Irsko, Finsko.

Jak by vypadal Váš ideální den?

Wellness, all inclusive, nejlépe na zaoceánské lodi.

Co byste si nejvíce přála?

To, co postupně ztrácím. Mládí, krásu, rozum. Moje motto: Mám se blbě, ale dobře to snáším.

KVÍZ:

Nejoblíbenější jídlo – řízek a koprovka

Nejoblíbenější barva – černá, bílá

Nejoblíbenější roční období – léto

Nejhezčí dovolená – na řece, jsem poslušný háček

Nejoblíbenější květina – tulipán

Nejoblíbenější film – Vetřelec

Nejoblíbenější místo v domově – terasa

Vtipy

Zlato, už jsem ti říkal, jak dobře vaříš?

Ještě ne miláčku.

Tak proč teda pořád vaříš?!

Děda s vnukem jdou po ulici a uvidí je třídní učitelka.

Děda: „Schovej se, dnes jsi nebyl ve škole!“

Vnuk: „Ty se schovej, měl jsi pohřeb!“

Na pohovoru:

Zaměstnavatel: „Řekněte nám něco o sobě.“

Potenciální zaměstnanec: „Raději ne, vážně tuto práci potřebuji.“

Jak oslovuješ svou tchýni?

Vegeta.

Proč?

Taky se míchá do všeho.

Policista stopne auto za rychlou jízdu a říká: „Víte, pane řidiči, na vás tu čekám celý den...“ Řidič odpoví: „No taky jsem přijel, jak nejrychleji to šlo.“

Miláčku vstávej! Už jede autobus!

No a co je? Ležím snad na cestě?

Z kuchyně

Cheesecake

I když název cheesecake napovídá, že tvarohový dort vznikl v anglicky mluvící zemi, opak je pravdou. Kořeny lahodného dezertu nalezneme v antickém Řecku.

Zkoumat historii cheesecaku je stejně obohacující jako samotné složení dortu. Vždyť na tomto sladkém dezertu si pochutnávali už starověcí Řekové, kteří ho konzumovali při sportovních výkonech. Z dochovaných zdrojů se dokonce ví, že na tvarohový dezert vsázeli řečtí sportovci během olympijských her v roce 776 př. n. l. V té době se ale dort ani zdaleka nepodobal cheesecaku, který známe dnes.

Starověký „cheesecake“ se totiž skládal z pšeničné mouky, sýra medu. Nutno podotknout, že byl natolik oblíbený, že se stal i sladkou pochoutkou na řeckých svatbách.

Cheesecake jako válečná kořist

S dobytím Řecka Římany se začala psát nejen nová historická kapitola, ale také nová kapitola dějin cheesecaku.

- Římané si recept rychle přivlastnili a poupravili k obrazu svému. Na rozdíl od Řeků přidávali vajíčko a výsledný dort podávali v horké variantě.
- Odvážnější Římané dokonce tvarohový dort používali jako náplň do pečiva.
- Z Římské říše se recept rychle rozšířil do dalších koutů Evropy. Můžeme jenom hádat, jak velké oblibě se tvarohový dort v Evropě těšil, jedno ale víme jistě. Až v 18. století se začal chuťově i vzhledově přibližovat cheesecaku, který si dopřáváme dnes. V tu dobu ho Evropané přivezli do Spojených států amerických, kde zažil obrovský boom.

První cheesecake s náplní cream cheese

Zatímco v Evropě byl cheesecake přijat velmi vlažně, v Americe si ho lidé zamilovali na první sousto. Cukráři následně vymýšleli nové varianty tohoto tvarohového dezertu, až světlo světa spatřil cheesecake s náplní cream cheese.

- Za vznikem cream cheese stojí William A. Lawrence, který v 1872 experimentoval s přípravou sýru Neufchâtel. I když se mu výroba sýru francouzského typu nevyvedla podle očekávání, výsledný počin nechutnal vůbec špatně. Ba naopak, nevyzrálý sýr s krémovou strukturou byl natolik skvělý, že ho William A. Lawrence začal prodávat pod názvem Philadelphia.
- Označení Philadelphia získal sýr podle amerického města, které v té době bylo symbolem čistoty. Po vynalezení sýra Philadelphia už bylo jenom otázkou času, kdy někdo připraví dort s náplní z tohoto sýru. Prvenství pravděpodobně patří newyorskému Turf Restaurantu, kde údajně vznikl první cheesecake s cream cheese.

Čas na experimentování

Následně si cheesecake oblíbili i Evropané, kteří cream cheese nahradili svými oblíbenými mléčnými produkty.

- Italové vsadili na sýr ricotta, Řekové použili sýr mizithra a Němci propadli chuti tvarohu.
- V České republice mnozí přidávají do náplně lučinu, žervé nebo zakysanou smetanu.
- Cukráři zároveň zkouší nové příchutě, a tak dnes můžeme ochutnat cheesecake s bílou čokoládou a borůvkami, cheesecake s rozpečenými jahodami nebo třeba matcha cheesecake.
- Dobrou zprávou také je, že k výrobě cheesecaku nepotřebujete troubu, protože existují i nepečené druhy cheesecaku

Pečeme základní cheesecake:

Suroviny

ricotta 375 g
krémový sýr 375 g
krupicový cukr 230 g
vejce 3 ks
citronová kůra 1 PL
vanilkový extrakt 1 ČL

Na korpus

Máslové sušenky 125 g
Mleté mandle 55 g
másto 45 g

Postup

Troubu předehřejeme na 140 °C. Vymažeme dortovou formu o průměru 22 cm a dno vyložíme pečicím papírem.

Připravíme korpus: sušenky vložíme do robotu a rozsekáme je na drobečky. Přidáme mleté mandle, másto a zpracujeme, aby se vše spojilo. Do formy natlačíme stejnoměrně silnou vrstvu sušenkovomandlové směsi a dáme chladit.

V robotu dohladka zpracujeme ricottu a smetanový sýr. Přidáme cukr, vejce, citronovou kůru a vanilkový extrakt. Prošleháme a směr nanese na připravený korpus.

Pečeme jednu hodinu a deset minut tak, aby byla náplň po okrajích zlatá a uprostřed se ještě lehce chvěla.

Cheesecake necháme vychladnout, nejdřív ve formě, pak v lednici.

PŘEJEME DOBROU CHUŤ!

Chuťové obměny

Určitě stojí za zkoušku směr ochutit vanilkou, tonka fazolí, nebojíme se ani kardamomu, muškátového květu, šafránu či badyánu pro

exotickou chuť. V asijských zemích frčí příchuť zeleného čaje matcha, sladkých azuki fazolí či příchuť třešně sakury. Sladký cheesecake se doslova a do písmene říká o pikantní a kyselé chuti jako např. mandarinka, citron, limetka či yuzu.

V chladných podzimních či zimních měsících směs ochutíme batáty, dýňovým pyré, kávou či karamellem. Ani zde nešetříme kořením.

- K batátům a dýni se skvěle hodí muškátový oříšek, hřebíček, zázvor.
- Ke kávě například anýz či aromatická růže.
- Ke karamelu sedne například mučenka anebo kokos.
- Za pokus určitě stojí také jádrové pasty, jako například pistáciová či z kešu ořechů, anebo pasta praline třeba v kombinaci s lanýžem.

Tipy na závěr

- Důležité je dort nepéct příliš dlouho, poté nevhledně popraská. Voda z vodní lázně by také neměla vyvařit, kdyžtak doplňujeme.
- Cheesecake nejprve pořádně vychladíme, a teprve poté opatrně vyjmeme z formy.
- Jako doplněk se hodí různé kyselé ovoce či kompoty, kousky pikantního želé, anebo čerstvého ovoce.
- Ani čokoláda nemusí zůstat upozaděna, vždy volíme ozdobu či chuťový doplněk podle toho, jakou příchuť má upečený dort.
- Cheesecake servírujeme vždy v pokojové teplotě, neboť obsahuje vysoký podíl tuku.

Kvíz

Přiradte nápoje a jídlo k zemi kam patří.

(POZOR: K některým státům patří více než jeden pojem)

1) langoš	13) boršč
2) pizza	14) polévka pho
3) segedínský guláš	15) sachr
4) hamburger	16) roastbeef
5) šampaňské víno	17) špagety
6) kebab	18) halušky
7) žabí stehýnka	19) houbové pirohy
8) parmezán	20) javorový sirup
9) čabajská klobása	21) špecle
10) paella	22) korbáčik
11) oliva	23) croissant
12) sushi	24) tzatziki

A) Itálie	CH) Rakousko
B) Amerika	I) Kanada
C) Polsko	J) Slovensko
D) Maďarsko	K) Francie
E) Španělsko	L) Japonsko
F) Řecko	M) Turecko
G) Rusko	N) Anglie
H) Vietnam	O) Německo

Křížovka

KEMAL, KIRREN, RIET, STORM, UDU	OZN. LET. SÝRIE	ANGLICKY NEBO	CITOSLOVCE RUPNUTÍ	CITOSLOVCE KLOFNUTÍ	❖	CHEM. ZN. GALLIA	RUSKÉ SÍDLO	ITALSKY TAKT	2. DÍL TAJENKY	NĚMECKY LÁKAT	SKŘÍŇ (HOVOR.)
ANGLICKÉ SÍDLO					UMĚLECKÝ SLOH						
VLNĚNÁ LÁTKA					SILÁŽNÍ PŘÍPRAVEK ANGLICKY VÝLET						
❖	SVŮDNÁ ŽENA	TĚLNÍ VÝMĚŠEK RÝPATI				ANGLICKY BOUŘE DRUH HEDVÁBÍ					
VYSOKÁ ŠKOLA			ZLOMENINA MYS ANTARKTIDY								
DOMÁCKY ANETA				INIC. SPIS. KLÍMY KYSELÁ POCHUTINA			SLOVENSKY OKR KRÁL ZVÍŘAT				
VÝHRADNÍ PRÁVO								ZKR. NUKL. KYSELINY PLEVEL			
ZNAČKA PRAVOSTI					ČI ARABSKÁ TAMBURÍNA					ZNOVU	GRUZÍNSKÁ HRA
❖	ŘEKA V JAR ČESKÝ SKLADATEL					PROHLUBE- NINA LESKLÝ NÁTĚR					
HLINÍKOVÁ SLITINA							KVALITNĚJI STĚNY				
FILM. MIMO- ZEMŠŤAN			1. DÍL TAJENKY	JEDNA (PŘI POČÍTÁNÍ) DĚTSKÁ STAVEBNICE				POBŘEŽNÍ PÍŠČINA NĚMECKY LED			
AMERICKÁ ROCKOVÁ SKUPINA					ZATÍMCO BÁSNICKÝ ZÁPOR						
❖	ZPĚVNÝ PTÁK	UKAZOVACÍ ZÁJMENO TRUHLY NA MRTVOLY				ŘÍMSKÁ 3 UMĚLECKÁ DVOJICE				VLASTNÍ ATĚ	ZTROUCHNI- VĚT
TAMIL							UNIE ALKOHOL				
DRUH KVĚ- TENSTVÍ					INIC. SPIS. EČA ÚČETNÍ POLOŽKA			ČESKÝ PRÁVNÍK ARAB. HUD. NÁSTROJ			
SPZ PRAHY				ČESKÝ HEREC RUSKY ANO							
OKRASNÝ KEŘ						OŠACENÍ					
TURECKÝ LITERÁT						CHEM. ZN. LUTECIA			CHEM. ZN. ASTATU		

Řešení

Kvíz:

2, 8, 17 A

13 G

1, 3, 9, D

14 H

4 B

15 CH

5, 7, 23 K

16 N

6 M

18, 22 J

10 E

19 C

11, 24 F

20 I

12 L

21 O

Křížovka:

STÁTNÍM I SOUKROMÉM ŽIVOTĚ

Seznam zdrojů

Září: <https://living.iprima.cz/bydleni/ostatni/jak-se-slavi-doziinky-tradice-venec-obili>, Český lidový a církevní rok Aleny Vondruškové, ceskazceska.cz

Pranostiky: <https://knihovna.obecmokre.cz/lidove-pranostiky>

Vtipy: www.fungate.cz, https://www.facebook.com/halina.bananova/?locale=cs_CZ, <https://www.tycico.cz/>,
<https://www.loupak.fun/vtipy/>, <https://emefka.sk/>

Výročí a regionální osobnosti: <https://www.knihovnatr.cz/cze/sluzby/vyroci-a-regionalni-osobnosti-zari-2024/>

Křížovka: Křížovky s velkými písmeny/Nejkrásnější místa Evropy Ottovo nakladatelství, s. r. o. 2020; ISBN 978-80-7451-815-7

Kvíz: Zábava pro seniory 1 časopis pro smysluplné trávení času, Rubico, s.r.o.; ISSN 2788-3023, 2023

Ze světa zajímavostí: Časopis Svět na dlani 5/2024; rubrika: Vesmír v číslech

Příběhy pro potěchu duše: <https://www.lifecz.cz/olga-47-kvuli-privesku-dinosauru-pro-dceru-jsem-prosla-cele-mesto-manzel-ho-pak-bezelstne-donesl-z-vecerky-0769d>

Mezinárodní dny: <https://www.darkoviny.cz/vyznamne-a-vtipne-mezinarodni-dny>,
<https://www.toprecepty.cz/kalendar/2024-09/>

Z kuchyně: časopis Appetit, https://www.apetitonline.cz/novinky-zajimavosti/prekvapiva-historie-cheesecaku-vedeli-jste-ze-dort-milovali-uz-staroveci-rekove?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=hpfeed.sznhp.box; <https://www.apetitonline.cz/recept/zakladni-cheesecake>